

Atatürkün Hayatı

Mustafa Kemal Atatürkün Hayatı

Mustafa Kemal'in Ailesi

Mustafa, 1881 yılında Selanik'te Ahmet Subaşı Mahallesi'nde dünyaya geldi. Mustafa, Ali Rıza Efendi ile Zübeyde Hanım'ın; Fatma, Ömer, Ahmet, Mustafa, Makbule ve Naciye adlarındaki altı çocuğundan biridir. Mustafa Kemal'in babası "Ali Rıza Efendi", "Kırmızı Hafız" diye Zübeyde Hanım Ali Rıza Efendi anılan öğretmen "Ahmet Efendi"nin oğludur. Ali Rıza Efendi gümrük ve vakıf memurluklarında çalıştıktan sonra kereste ticaretine atılmıştır. Annesi Zübeyde Hanım "Hacı Sofu" ailesinden Feyzullah Ağa'nın kızıdır.

Atatürkün Hayatı

Mustafa Kemal'in soyu

Baba tarafından "Karaman"dan Makedonya'ya iskana gönderilen "Kocacık (Kızıl Oğuz)" yörüklerindendir. Dedesi Ahmet ve dedesinin kardeşi Hafız Mehmet'in taşıdığı "kızıl" lakabı Mustafa Kemal'in baba tarafından soyunun "Kızıl Oğuz Yörükleri"nden geldiğini göstermektedir. Mustafa Kemal'in anne tarafından yine Karaman'dan getirilerek Selanik - Manastır arasındaki "Kayalar" nahiyesine yerleştirilen "Konyar" yörüklerindendir.

Mustafa Kemal'in Öğrenim Gördüğü Okullar

☐☐ **Mahalle Mektebi (Fatma Hanım Okulu) (1886)** : Mustafa Kemal okul yaşına gelince annesinin isteğiyle ilk olarak mahalle mektebine gitmiştir.

☐☐ **Şemsi Efendi İlkokulu 1886:** Kısa bir süre mahalle mektebine giden Mustafa Kemal, daha sonra Şemsi Efendi okuluna yazılarak eğitimine burada devam etmiştir. Bu okulda eğitimine devam ederken babasını kaybeden Mustafa Kemal, bir müddet eğitimine ara vererek annesi ile birlikte dayısının yanına Rapla Çiftliği'ne gitmek zorunda kalmıştır.

☐☐ **Selanik Askerî Rüştîyesi 1893:** Mustafa Kemal'in durumuna üzülen annesi onu Selanik'teki akrabalarının yanına göndererek Mülkiye Rüştîyesi'ne gitmesini sağlamıştır. Asker olmak isteyen Mustafa Kemal bu okuldan ayrılarak Selanik Askerî Rüştîyesi'ne sınavı kazanarak girmiştir. Mustafa Kemal'in askerlik ve siyasi hayatındaki düzen ve disiplinin ilk temelleri burada atılmıştır

☐☐ **Manastır Askerî İdadisi:** 1897'de bu okula başlayan Mustafa Kemal ilk kez Selanik'ten ayrılmıştır. Mustafa Kemal burada memleketin içinde bulunduğu durumla ilgili tartışmalara ortak olmuş ve bu konuda fikir sahibi olmuştur. İttihatçı hocalarından etkilenerek batılılaşma düşüncesinin altyapısını oluşturmuştur. Mustafa Kemal idadide okurken Dömeke Meydan Savaşı çıktı. Bu savaşa katılmak istedi fakat kabul edilmedi.

Manastir Askeri idadisi

☐☐ **İstanbul Harp Okulu:** 1899 yılında İstanbul'a gelen Mustafa Kemal bu okula kayıt olmuştur. Askerlik mesleğini çok seven Mustafa Kemal bu okulda da başarılı bir eğitim hayatı geçirmiştir. Amacı kurmaylık sınavlarını kazanarak akademiye gidebilmektir.

☐☐ **İstanbul Harp Akademisi:** Akademi sınavlarını kazanan Mustafa Kemal 10 Ocak 1902'de teğmen rütbesi ile buradaki eğitimine başladı. Mustafa Kemal bu okuldaki öğretmenlerin bilgi birikiminden yararlanmıştı. Eğitimini tamamlayarak 11 Ocak 1905'te akademiye kurmay yüzbaşı olarak bitirmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Askerlik Hayatı

1905'te Harp Akademisi'ni Kurmay Yüzbaşı olarak bitirdi. Şubat 1905'te "Şam"da bulunan V. Ordu'ya bağlı Süvari Alayı'na atandı.

UYARI: Mustafa Kemal meşrutiyet yönetiminin tekrar kurulması için çalışmalar yaptığı ve II. Abdülhamit'e muhalefet ettiği gerekçesiyle Şam'a atanmıştır. Mustafa Kemal Şam'da Dr. Mustafa Cantekin ve Müfis Özdeş'le birlikte Mustafa Kemal Teğmen Rütbesiyle "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"ni kurdu.

Kurmay Yüzbaşı Mustafa Kemal: İzinsiz olarak Makedonya'ya gelip Vatan ve Hürriyet Cemiyetinin Makedonya şubesini açtı. Ekim 1907'de Makedonya'daki III. Orduya atandı. Bu dönemde Hürriyet ve İtilaf Cemiyeti ile İttihat ve Terakki Cemiyeti birleştirildi. Ancak Mustafa Kemal ordunun siyasetle uğraşmasını istemediği için İttihatçılarla anlaşmazlığa düştü ve **İttihat ve Terakki Cemiyetinden ayrıldı.**

- 1909'da 31 Mart İsyanı'nı bastıran "Hareket Ordusu"nun Kurmay başkanlığını yaptı.
- 1910'da Fransa'da yapılan "Picardie Manevraları"na katıldı.
- 1911'de Trablusgarp Savaşı başlayınca gazeteci Şerif Bey adıyla gönüllü olarak bu savaşa

katıldı. Kolağası (Kurmay Yüzbaşı) olarak gittiği bu savaştan Binbaşı olarak döndü.

- Balkan Savaşları başlayınca 1912'de "Çanakkale Boğazları Birleşik Kuvvetler Hareket Dairesi Müdürlüğüne" atandı.

• 1913 Kasım'ında "Sofya ateşemiliterliğine" atandı. Burada 1914'te yarbaylığa terfi etti. Çanakkale Savaşı başlayınca 1915'te Tekirdağ'da kurulma aşamasındaki "19. Tümen Komutanlığı"na atandı. Başarılarından dolayı Çanakkale Cephesinde "Anafartalar Grup Komutanlığı"na getirildi. Rütbesi 1915'te Albaylığa yükseltildi. • Ocak 1916'da Çanakkale Zaferi'nden sonra Edirne'de bulunan 16. Kolordu Komutanlığı'na atandı. Bir süre sonra 16. Kolordu, Kafkas Cephesine sevk edilince Diyarbakır'a gitti.

UYARI: Mustafa Kemal Kafkas Cephesi'nde Ruslar'dan; Muş ve Bitlis'i geri almıştır. Nisan 1916'da Kafkas Cephesi'nde generalliğe terfi etti. Mart 1917'de Kafkasya'daki "2. Ordu Komutanlığı"na atandı. Bir süre sonra "Hicaz Seferi Kuvvet Komutanlığı"na atandı. Temmuz 1917'de "Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı"na bağlı 7. Ordu Komutanlığına getirildi. Yıldırım Orduları Komutanı Alman General Falkenhayn ile anlaşmazlığa düşünce görevinden istifa ederek İstanbul'a geldi.

UYARI: Mustafa Kemal, Arapların yaşadığı toprakları Osmanlı'nın artık elinde tutamayacağını, o nedenle eldeki ordunun Türklerin vatanını korumak için Suriye'nin kuzeyinde savunmaya çekilmesini teklif etmiştir. Ama Alman General Falkenhayn Suriye - Filistin Cephesi'nde İngilizlere karşı oyalama savaşı yaparak Avrupa'da Almanya'nın yükünü hafifletmeyi tercih etmiştir.

1917'de İstanbul'da bulunduğu sırada Velihaht Vahdettin'le Almanya gezisine katıldı. Almanya dönüşünde rahatsızlığı nedeniyle Viyana'da bir sanatoryuma yattı. Sonra "Karlsbad"a gidip kaplıcalarda tedavi gördü. Geri çağırılan Mustafa Kemal, 1918'de Yıldırım Orduları'nın 7. Ordu Komutanlığına tekrar atandı. İngiliz ordularını Halep'in kuzeyinde durdurdu. Mondros süreci başlayınca Yıldırım Ordusu Komutanı "Liman Van Sanders"ın yerine komutan atandı. Merkezi Adana'da bulunan Yıldırım Orduları Komutanlığını Mondros Ateşkes Anlaşması gereğince dağıtılınca 13 Kasım 1918'de İstanbul'a döndü.

Mustafa Kemal'in Görev Yaptığı Yerler

Şam: Akademiyi bitiren Mustafa Kemal görev yeri olarak Makedonya bölgesine gönderilmeyi düşünüyordu. Fakat öyle olmadı ve 5 Şubat 1905'de Şam'daki 5. Ordu'ya tayin edildi. Mustafa Kemal 1906'da, II. Abdülhamit aleyhine Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni kurdu.

Selanik: Şam'daki stajını tamamlayarak Kolağası rütbesi ile Makedonya'ya gönderildi. Burada Selanik'te bulunan 3. Ordu'da Selanik Tümeni Kurmay Başkanlığı'nda görev yaptı. Bölgede görevli iken İstanbul'da başlayan 31 Mart İsyanını bastırılmasında kurmay başkanı olarak görev yapmıştır. 1910 yılında Fransa'daki askeri tatbikat olan Picardie Manevralarına katılmıştır.

Sofya: İttihat ve Terakki ile yaşadığı fikir ayrılığından dolayı 1913 yılında Sofya ateşemiliterliğine tayin edildi. Sofya'da görev yaparken I. Dünya Savaşı başlamıştır.

Mustafa Kemal'in Katıldığı Savaşlar ve I. Dünya Savaşı'nda Savaştığı Cephele:

Trablusgarp Savaşında Mustafa Kemal'in Etkisi

Mustafa Kemal'in savaş anlamında görev yaptığı ilk cephedir. Gönüllü subaylar ile birlikte bölgeye gizlice Şerif takma ismiyle gazeteci olarak gitmiştir. Burada gönüllü subaylar ile birlikte yerli halkı örgütleyerek İtalyanlara karşı başarılı mücadeleler vermiştir. Trablusgarp Savaşı ileride başlatacağı Millî Mücadele dönemi için Atatürk'ün hayatında önemli bir tecrübe olmuştur. Bu savaş Mustafa

Kemal'in sömürgeci ve emperyalist glere karşı yaptığı ilk silahlı mücadeledir. Yüzbaşı Mustafa Kemal'in rütbesi, Tobruk ve Derne'deki başarılarından sonra binbaşılığa yükseltilmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Hayatı

Çanakkale Cephesi Savaşında Mustafa Kemal

Çanakkale Cephesi'nde 19. Tümen'de görev yapan Yarbay Mustafa Kemal büyük başarılarla askerleri ile birlikte imza atmıştır. Anafartalar, Arıburnu ve Conkbayırı'nda kazandığı zaferler ile Çanakkale'deki kara savaşlarının seyrinin değişmesinde önemli rol oynayarak düşmanın daha fazla içerilere ilerlemesine engel olmuştur. Bu cephedeki başarıları ile ordu ve millet içerisinde tanınarak bir lider olma yolunda ilerlemeye başlamıştır. Mustafa Kemal'e Çanakkale'deki başarılarından dolayı "Anafartalar Kahramanı" unvanı verilmiş. Rütbesi albaylığa yükseltilmiştir.

Kafkas Cephesi'nde Mustafa Kemal

Kafkas Cephesi Çanakkale Cephesi'nden sonra tümgeneralliğe terfi eden Mustafa Kemal Kafkas Cephesi'ne atanmıştır. Ruslar tarafından işgal edilen Muş ve Bitlis'i geri almıştır. Mustafa Kemal'e Altın Kılıç madalyası verilmiştir. Mustafa Kemal, Abdürrahim (Tunçak) isimli çocuğu bu cephede evlat edinmiştir.

Suriye- Filistin Cephesi'nde Mustafa Kemal

Kafkas Cephesi kapanınca Mustafa Kemal Paşa Suriye'deki 7. Ordu'ya görevlendirilmiştir. Bölgedeki ordunun eksikliklerini gidermek için çalışmalara başlamıştır. Bölgedeki Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı'na getirildikten sonra derhal askerleri Mondros Ateşkes Antlaşması'nda belirlenen sınırlardan Türk tarafına doğru çekerek askerlerini esir olmaktan kurtarmıştır. Mustafa Kemal Paşa Suriye Cephesi'nde görev yaparken I. Dünya Savaşı sona ermiş ve Osmanlı Devleti Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalamıştır. Mustafa Kemal Paşa, Yıldırım Ordularını lağvettikten (dağıttıktan) sonra İstanbul'a dönmüştür. (13 Kasım 1918)

UYARI: Mustafa Kemal Paşa'nın Osmanlı ordusundaki son görevi 9. Ordu (daha sonra 3. Ordu adını alacak) Müfettişliği görevidir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Hayatında İz Bırakan Şehirler:

Selanik: Ticaret merkezi olmasından dolayı kültürel olarak etkileşimin yaşandığı bir şehirdi. Batıdan gelen gazeteler ve edebi eserler şehirdeki siyasi ve kültürel hayatı etkilemekteydi. Mustafa Kemal'in değişim ve gelişime açık olması, yeni fikirleri benimsemesi gibi kişilik özellikleri bu şehir sayesinde oluşmuştur. Mustafa Kemal'in farklı kültürleri tanımada, kendini geliştirmesinde, yenilikçi ve açık görüşlü bir insan olmasında Selanik şehri büyük bir etkiye sahiptir.

Manastır: Yabancı ülkelerin konsolosluklarının bulunduğu bu şehirde milliyetçilik fikri yaygın bir durumdaydı. Bölgedeki isyanlar Mustafa Kemal'in milliyetçilik düşüncesinin gelişmesini sağlamıştır. Balkanlardaki siyasi hareketlilik ve milliyetçilik isyanları Manastır'da da etkisini göstermiştir. Mustafa Kemal, Manastır Askerî İdadisi'nde öğrenim gördüğü süreçte, arkadaşları ve öğretmenleriyle ülkeyi ilgilendiren sorunlar hakkında aralarında fikir alışverişinde bulunmuşlardır.

İstanbul: Mustafa Kemal başkentte batı kültürünü yakından tanımıştır. Burada arkadaşları ile memleketin içinde bulunduğu ve geleceği ile ilgili tartışmalar yapan Mustafa Kemal'in inkılapçı yönü gelişmiştir. İstanbul'da devletin hem doğu hem de batı yönünü gözlemlemiştir. İstanbul, Osmanlı Devleti'nin başkenti olması nedeniyle sosyal, ekonomik ve siyasi açıdan büyük bir öneme sahipti. Mustafa Kemal, başkentte bulunduğu süre boyunca ülkede meydana gelen tüm gelişmeleri yakından takip etti, arkadaşlarıyla bir araya gelip toplantılar yaptı, ülke sorunlarıyla yakından ilgilendi.

Şam: Akademiyi bitirdikten sonra Şam'a atanan Mustafa Kemal burada devletin içinde bulunduğu gerçek durumu, devlet yönetimindeki eksiklikleri ve halkın içinde bulunduğu zor durumu görmüştür. 1906 yılında Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni kurmuştur. Bölgede görevli iken Balkan Savaşları başlamıştır. Mustafa Kemal, Arapların Osmanlı Devleti'nden ayrılma isteklerine ve bu doğrultuda yaptıkları faaliyetlere Şam şehrinde tanık oldu. Mustafa Kemal, Balkan Savaş'larından sonra Sofya'ya ateşemiliter olarak atandı. Bulgaristan'da yaşayan Türkleri ziyaret etti. Bulgar ordusunun manevralarını izledi.

Sofya: Balkan Savaşları'ndan sonra ateşemiliter olarak Sofya'ya gönderildi. Burada görevli iken 1914 yılında yarbaylığa terfi etti. Görevi nedeniyle yabancı temsilciler ile bir araya gelen Mustafa Kemal Osmanlı Devleti hakkında yabancıların neler düşündüğünü öğrenme fırsatı bulmuştur.

Mustafa Kemal'in Okuduğu Yazarlar Atatürk'ün Hayatını Etkileyen Düşünürler

Namık Kemal: Genç Osmanlıların temsilcilerinden olan ünlü yazar ve şairdir. Mustafa Kemal'i vatanseverlik ve özgürlük gibi düşünceleriyle etkilemiştir. Vatanseverlik, bağımsızlık, özgürlük ve ulusal irade fikirlerinden etkilenmiştir.

Ziya Gökalp: Türkçülüğü ve Türk milliyetçiliğini etkileyen yazar, şair ve siyasetçidir. Türkçülük düşüncesini sistemli hâle getirmiştir. Mustafa Kemal özellikle halkçılık ilkesinde Ziya Gökalp'in düşüncelerini temel almıştır. Milliyetçilik, milli birlik ve beraberlik fikirlerinden etkilenmiştir. Atatürk bir sohbeti sırasında "benim fikirlerimin babası Ziya Gökalp, duygularımın babası ise Namık Kemal'dir." demiştir.

Tevfik Fikret: Devrimcilik ve batıcılık fikirlerinden etkilenmiştir.

Mehmet Emin Yurdakul: Millî edebiyat akımının önemli şairlerindedir. Mustafa Kemal'i milliyetçilik, millî kültür, millî birlik ve beraberlik düşünceleriyle etkilemiştir. Milliyetçilik, milli kültür fikirlerinden etkilenmiştir.

J. J. Rousseau: Millî egemenlik düşüncesi ortaya atan Fransız düşünürdür. Devletin iktidara değil halka ait olduğunu belirterek ulus devlet anlayışını savunmuştur. Fransız aydın, Mustafa Kemal'i hukuk devleti ve toplumsal dayanışma alanlarında etkilemiştir Yurttaşlık bilincinden etkilenmiştir.

Montesquieu: Yönetim alanında yaptığı çalışmalar ile bilinmektedir. Mustafa Kemal, cumhuriyet ve demokrasi ilkelerinden etkilenmiştir. Cumhuriyetçilik, ulusal irade fikirlerinden etkilenmiştir.

Voltaire: Bilimsellik ve akılcılık düşüncelerinden etkilenmiştir.

UYARI: Fransız İhtilali, Mustafa Kemal'in siyasi düşüncelerinin oluşmasında ve gelişmesinde çok etkili olmuştur.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Yazdığı Kitaplar

Askerlik Tekniği ve Sanatına dair ikisi tercüme altı eseri vardır.

- * Bölüğün Muharebe Eğitimi, Takımın Muhabere Eğitimi (Tercüme eserleri)
- * Taktik Sorunlarının Çözümü ve Emirlerin Biçim Olarak Araştırılması Öğütleri
- * Cumalı Ordugahı
- * Taktik ve Tatbikat Gezisi
- * Subay ve Komutan ile Konuşmalar

Atatürk'ün Nutuk Adlı Eseri:

15-20 Ekim 1927'de CHP'nin ikinci kongresinde 36 saat 31 dakika da okumuştur. Üç ciltten meydana gelen eserin birinci cildinde 1919-1920 yılları arasında yaşananlar anlatılmıştır. İkinci ciltte 1920-1927 yılları arasında yaşanan olaylar yer almıştır. Bu cilt Atatürk'ün "Gençliğe Hitabesi" ile son bulmuştur. Üçüncü ciltte Nutuk'ta anlatılan olaylarla ilgili yazışma ve belgeler vardır.

Nutuk adlı eseri ilk kez yayımlayan kurum: 1927 yılında "Türk Teyyare Cemiyeti" tarafından basılmıştır.

Mustafa Kamal Atatürk'ün Geometri Kitabı: 1936-1937 yılları arasında yazmıştır. Türkçe'de çokgen, dikdörtgen, altıgen, üçgen gibi geometri terimlerini ilk kullanan kişi Atatürk'tür.

Vatandaş İçin Medeni Bilgiler Kitabı: Mustafa Kemal Atatürk'ün kendi notlarını derleyen "Afet İnan" tarafından kaleme alınmıştır. 1929-1930 yılları arasında yazılmıştır. • Vatandaşın hak ve ödevleri ile ilgili bu eser döneminde liselerde okutulmuştur.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Karlsbard Hatıraları: Afet İnan tarafından kitap haline getirilmiştir. Mustafa Kemal'in Avusturya Karsbard'a tedavi gördüğü dönemle ilgili ve 1915-1918 tarihleri arasındaki dönemle ilgili hatıraları yazılmıştır.